

Granična vrijednost u beskonačnosti

Limese u $+\infty$ rješavamo istim »trikovima« kao na seminaru 8 i 9. Vidi dodatak 5, riješene primjere 230, 245 i 257.

Limes u $-\infty$ pokušavamo svesti na limes u $+\infty$ zamjenom varijabli $y = -x$ ili jednostavnom zamjenom $x \mapsto \left(\frac{-x}{y}\right)$.

Vidi riješene primjere 233, 234 i 247 dodatka 5.

Primjer 1. $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{2x+3}{x+\sqrt{x^2-x}} = \left\{ \begin{array}{l} y=-x \\ x=-y \end{array} \right\} = \lim_{y \rightarrow \infty} \frac{-2y+3}{-y+\sqrt{y^2+y}} = \left[\frac{-\infty}{-\infty+\infty} \right] = \lim_{y \rightarrow \infty} \frac{-2+\frac{3}{y}}{-1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}} \cdot \frac{1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}}{1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}} =$

$$= \lim_{y \rightarrow \infty} \frac{\left(2+\frac{3}{y}\right)\left(1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}\right)}{-1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}} = \lim_{y \rightarrow \infty} y \left(-2+\frac{3}{y}\right) \left(1+\sqrt{1+\frac{1}{y}}\right) = +\infty \cdot (-2) \cdot 1 = -\infty$$

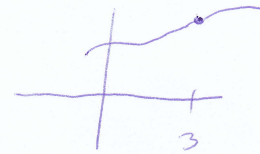
$$= \lim_{y \rightarrow \infty} \frac{(-2y+3)(y+\sqrt{y^2+y})}{-y^2+y^2+y} = \lim_{y \rightarrow \infty} \left(-2+\frac{3}{y}\right)(y+\sqrt{y^2+y}) = -2(+\infty+\infty) = -2(+\infty) = -\infty$$

Granična vrijednost u točki

Jednostavni slučaj: ako se limes promatra u točki gdje je izrazom zadana funkcija neprekidna, dovoljno je uvrstiti točku u izraz.

Primjer 2. $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3-3}{x^2-2x+3} = \frac{3^3-3}{3^2-2 \cdot 3+3} = \frac{24}{9-6+3} = \frac{24}{6} = 4$

Zapazi da je $\frac{x^3-3}{x^2-2x+3}$ neprekidno u $x=3$

Primjer 3. $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3+1}{2x^2-x-5} = \frac{-1+1}{2+1-5} = \frac{0}{-2} = 0$

Zapazi da je $\frac{x^3+1}{2x^2-x-5}$ neprekidno u $x=-1$

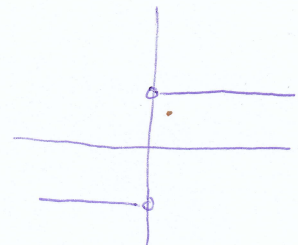

Složeniji slučajevi: kada funkcija dana izrazom nije neprekidna u nuli odvojeno promatrati $\lim_{x \rightarrow a^+}$ i $\lim_{x \rightarrow a^-}$.

Primjer 4. $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{|x|}{x} = \text{N/P}$ $\frac{|x|}{x}$ ima prazninu u nuli i nije neprekidna u nuli.

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{|x|}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} 1 = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{|x|}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{-x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^-} (-1) = -1$$

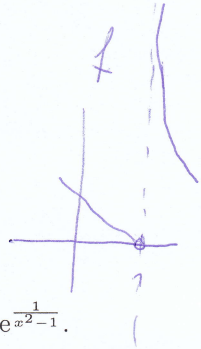
Primjer 5. Ispitati $\lim_{x \rightarrow 1} e^{\frac{1}{x^2-1}} = N/P$

Pažljivo! Kada je $x = 1$ tada $x^2 - 1 = 0$.

$e^{\frac{1}{x^2-1}}$ nije neprekidna u nuli jer nije def za $x=1$

$$\lim_{x \rightarrow 1+} e^{\frac{1}{x^2-1}} = \lim_{x \rightarrow 1+} e^{\frac{1}{(x-1)(x+1)}} = e^{\lim_{x \rightarrow 1+} \frac{1}{(x-1)(x+1)}} = e^{\frac{1}{(0+)(2)}} = e^{+\infty} = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow 1-} e^{\frac{1}{x^2-1}} = e^{\lim_{x \rightarrow 1-} \frac{1}{(x-1)(x+1)}} = e^{\frac{1}{(0-)(2)}} = e^{\frac{1}{0-}} = e^{-\infty} = 0$$

Dio izraza $\frac{1}{x^2-1}$ nije neprekidna funkcija za $x = 1$ i stoga smo bili prisiljeni odvojeno ispitivati $\lim_{x \rightarrow 1+} e^{\frac{1}{x^2-1}}$ i $\lim_{x \rightarrow 1-} e^{\frac{1}{x^2-1}}$.

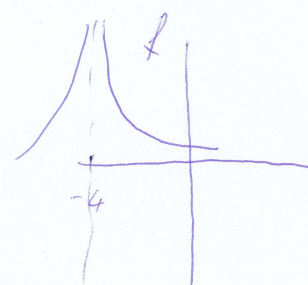
U sljedećem primjeru otkriveni singularitet a lakše je promatrati ako ga preselimo u nulu zamjenom $x \mapsto t - a$.

Primjer 6. $\lim_{x \rightarrow -4} \frac{x^2 - 10}{x^2 + 8x + 16} = \left[\frac{6}{0} \right] = ?$ $\left\{ \begin{array}{l} x \mapsto t - 4 \\ x \rightarrow -4 \\ t \rightarrow 0 \end{array} \right.$ *Pažljivo! Razdvoji na limes zdesna i slijeva.*

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{(t-4)^2 - 10}{(t-4)^2 + 8(t-4) + 16} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{t^2 - 8t + 6}{t^2} = +\infty$$

$$\lim_{t \rightarrow 0+} \frac{t^2 - 8t + 6}{t^2} = \frac{6}{0+} = +\infty$$

$$\lim_{t \rightarrow 0-} \frac{t^2 - 8t + 6}{t^2} = \frac{6}{(0-)^2} = \frac{6}{0+} = +\infty$$

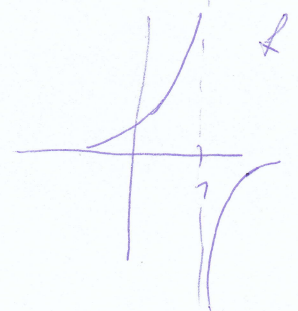

Dovoljno vješti studenti mogu slične primjere računati i bez zamjene varijabli.

Primjer 7. $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2}{x^2-1} = \left[\frac{1}{0} \right] = \text{VIDI ISPOD} = N/P$

$$\lim_{x \rightarrow 1+} \frac{x^2}{x^2-1} = \lim_{x \rightarrow 1+} \frac{x^2}{(x-1)(x+1)} = \frac{1}{(0+)(2)} = \frac{1}{0+} = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow 1-} \frac{x^2}{x^2-1} = \lim_{x \rightarrow 1-} \frac{x^2}{(x-1)(x+1)} = \frac{1}{(0-)(2)} = \frac{1}{0-} = -\infty$$

Limese $x \rightarrow a$ slijeva i zdesna možemo provjeriti tako da u izraz uvrstimo vrijednosti vrlo blizu a (ispod i iznad).

